

Till Föreningen Svenska Istanbulinstitutets Vänner
Skeppargatan 8, 3tr, 114 52 Stockholm

Ansökan om resestipendium

I sammanhang med mitt forskningsprojekt (se bilaga 1), som jag har fått bidrag till från Stiftelsen Enboms donationsfond, ansöker jag härmed om ett resestipendium. Projektet *Vägen till Bysans: kontakterna mellan Medelhavsvärlden och Norden ca 900-1100 utifrån arkeologiska källor* har som syfte studier av materiella lämningar som kan belysa den medeltida bysantinska civilisationens betydelse och inflytande i Norden under den så kallade mellanbysantinska perioden, ca 780-1204 e. Kr. Särskild uppmärksamhet kommer att ägnas sådana frågor som bysantinskt inflytande på vikingatida och tidigmedeltida klädstil, stadsliv och militärkonst i Norden och i nordisk kulturell miljö i Östeuropa.

Enligt den planerade Etapp 1 (se bilaga 1), skulle jag besöka arkeologiska museiinsamlingar i Istanbul (Turkiet), Thessaloniki och Korint (Grekland) för att få ett viktigt visuellt referensmaterial för mina studier. Hösten 2009 besökte jag Korint och med hjälp av Svenska Institutet i Aten gjorde jag mig bekant med de viktigaste "bysantinska" samlingarna i Athen (Benenaki-museet och Byzantiska museet).

Resan till Istanbul har en nyckelbetydelse för mitt projekt av två anledningar. För det första har under senare år stora utgrävningar ägt rum i staden (stora palatsområdet och *portus Thodosiacus* i Yenikapı). Dessa material är delvis publicerad och utställda på Arkeologiska museet. En del av utgrävningsresultat är publicerade i lokala tidskrifter som är svåråtkomliga i Sverige. För det andra är en viktig uppgift att förstå Konstantinopels topografi under den mellanbysantinska perioden. Den rumsliga placeringen av vissa kyrkor, av handelskvarteren och hamnen är nödvändig att lära känna för att förstå de arkeologiska fynden i denna stad.

För detta ändamål söker jag utlysta resestipendium. Studierna i Istanbul uppskattas ta tre-fyra veckor.

Med vänliga hälsningar,

Dr Fedir Androshchuk
Smålandsvägen 31
186 45 Vallentuna

Vägen till Bysans: kontakterna mellan Medelhavs världen och Norden ca 900-1100 utifrån arkeologiska källor

Syftet med föreliggande projekt är att utifrån studier av artefakter inklusive mynt och sfragistiska fynd få en övergripande bild av den medeltida bysantinska civilisationens betydelse och inflytande i Norden under den så kallade mellanbysantinska perioden, ca 780-1204 e.Kr. Särskild uppmärksamhet kommer att ägnas sådana frågor som bysantinskt inflytande på vikingatida och tidigmedeltida klädstil, stadsliv och militärkonst i Norden och i nordisk kulturell miljö i Östeuropa.

Aktualitet. Kontakterna mellan Norden och Bysans har varit föremål för studier av framför allt historiker (Benediktz 1975; Ellis Davidson 1976; McCormick 2001; Shepard 2008), konstvetare (Piltz 1989; Fleischer et al. 1996; Lagerlöf 1999) och numismatiker (Hammarberg et al. 1989). Frågor kring bysantinskt ortodox inflytande i Norden har varit ämne för två internationella konferenser (Müller-Wille 1997-1999; Janson 2005). De renodlade arkeologiska bidragen är betydligt färre och uppmärksammat vikingatida metallsmucken funna i Norden (Duczko 1989), tidigmedeltida föremål funna i Lund och Sigtuna (Roslund 1995) samt Hedeby (Vogel 2002). Dessa arkeologiska arbeten berör inte bysantinska föremål funna i skandinaviska gravar i Östeuropa och inte heller artefakter av nordiskt ursprung påträffade i Svarta havets område (Krim, Bulgarien), vilket gör bilden av kontakterna ofullständig och ensidig. Eftersom någon övergripande syntes om kontakterna mellan Norden och Medelhavsområdet under den mellanbysantinska perioden inte existerar, har det föreliggande projektet som syfte att fylla denna lucka och skapa förutsättningar för en ny diskussion.

Forskningsstrategi. Studierna kommer att bedrivas i form av materialinsamling (litteratur- och museistudier) och noggranna analyser av bysantinska fynd i Norden (Ribe, Hedeby, Birka, Sigtuna och Lund) och i skandinavisk kulturell miljö i Östeuropa (Ladoga, Gnezdovo, Kiev, Shestovitsa, Chernigov) och av skandinaviska fynd från det bysantinska rikets område (Bulgarien och Krim).

Våra kunskaper om bysantinsk arkeologi är begränsade, och särskilt dåligt känd är den mellanbysantinska perioden dvs. tiden kring 780 – 1204. Den arkeologiskt intresset har varit mest koncentrerat på arkitektur - arkeologiska undersökningar i Konstantinopel/Istanbul och Efesos i Turkiet, Korint i Grekland, Stobi i Makedonien och Scythopolis i Palestina. Tyvärr saknar dessa platser med undantag av Konstantinopel och Korint väldokumenterat artefaktmaterial från medeltiden. Resultaten av utgrävningarna i Korint är publicerade (Davidson 1952; Scranton 1957; Weinberg 1960) medan de omfattande undersökningarna i Istanbul/Konstantinopel, som genomfördes för ett tiotal år sedan, fortfarande är opublicerade.

De senaste utgrävningarna i det bysantinska Cherson och på andra platser på Krim liksom i det medeltida Kiev i Ukraina har skapat nya möjligheter till stratigrafisk datering av fynd från den mellanbysantinska perioden. Detta ger goda förutsättningar för skapandet av en kronologi för vissa föremålkategorier, t.ex. keramik, glas och personliga tillbehör.

Projektet ska bedrivas i nära internationellt samarbete med Frankrike (Centre d'histoire et civilisation de Byzance vid College de France), Ryssland (Volgograds universitet), Ukraina (Kievs och Kharkivs universitet och Arkeologiska institutet vid Ukrainas Vetenskapsakademi, som har en särskild avdelning på Krim).

Med hänsyn till detta är mitt forskningsprojekt indelat i två etapper:

- 1) materialinsamling och analys, samt 2) en syntes i form av en eller flera publikationer.

Etapp 1, museiinsamlingen av bysantinska fynd i Norden och skandinaviska gravar Östeuropa samt

skandinaviska fynd i bysantinska riket, ska äga rum under de sex månader som denna ansökning gäller. För referensmaterial behöver jag också under denna etapp besöka museisamlingar i Istanbul (Turkiet), Thessaloniki och Korint (Grekland), Sevastopol' (Ukraina).

Med vänliga hälsningar,

Dr Fedir Androshchuk

Referenser

- Benedikt S. 1975. *The Varangians of Byzantium*. Cambridge.
- Davidson G. 1952. *Corinth : results of excavations conducted by the American school of classical studies at Athens*. Vol. 12, The Minor Objects. Princeton, New Jersey.
- Duczko W. 1989. Vikingatida bysantinska metallsmücken i arkeologiska fynd från Skandinavien, *Bysans och Norden*. Uppsala.
- Ellis Davidson H.R. 1976. *The Viking road to Byzantium*. London.
- Fleischer J., Hjort Ö., Bögh Rasmussem M.. 1996. *Byzans. Senantik og byzantinsk kunst i nordiske samlinger*. Ny Carlsberg Glyptotek 1.6.-31.8.1996.
- Janson H. (Ed.).2005. *Från Bysans till Norden. Östliga kyrkoinfluenser under vikingatid och tidig medeltid*. Skellefteå.
- Lagerlöf E. 1999. *Gotland och Bysans. Bysantinsk inflytande på den gotländska kyrkokonsten under medeltiden*. Visby.
- Müller-Wille M. 1997-1999. *Rom und Byzanz im Norden : Mission und Glaubenwechsel im Ostseeraum während des 8.-14. Jahrhunderts* : Internationale Fachkonferenz der Deutschen Forschungsgemeinschaft in Verbindung mit der Akademie der Wissenschaften und der Literatur, Mainz, Kiel, 18.-25. September 1994 / herausgegeben von Michael Müller-Wille
- McCormik M. 2001. *Origins of European Economy*. Cambridge.
- Piltz E. (Ed.). 1989. *Bysans och Norden*. Uppsala.
- Roslund M. 1995. Crumbs from the Rich Man's Table. Byzantine Finds in Lund and Sigtuna, c.980-1250. *Visions of the Past.Trends and Traditions in Swedish Medieval Archaeology*. Lund.
- Scranton, R. L. 1957. *Corinth : results of excavations conducted by the American school of classical studies at Athens*. Vol. 16, Mediaeval architecture : in the central area of Corinth. Cambridge, Mass.
- Shepard J. 2008. The Viking Rus' and Byzantium, *The Viking World*, eds. S.Brink & Neil Price. Routhledge.
- Vogel V. 2002. Archäologische Belege für Fernkontakte der Stadt Schleswig im 11.-13.Jahrhundert, *Haithabu und die frühe Stadtentwicklung im nördlichen Europa*. Eds. M.Müller Wille & Ch.Radtke. Neumünster.
- Weinberg S. S. 1960. *Corinth : results of excavations conducted by the American school of classical studies at Athens*. Vol. 1. P. 5, The Southeast Building, the Twin Basilicas, the Mosaic House. Cambridge, Mass.

FEDIR ANDROSHCHUK

Smålandsvägen 31

186 45

Vallentuna

fedir.androshchuk@spray.se

aeifor@gmail.com

Tel.073-6431927

Examen

Dr 1998

Forskarutbildning (1995-1998)

Department of Archaeology and Museology of Taras Ševčenko Kiev University

Diploma in archaeology 1995

Department of Archaeology and Museology of Taras Ševčenko Kiev University (1988-1995)

Språkkunskaper

Flyttande: Svenska, engelska, ryska, ukrainska

Läser: danska, fornisländska, grekiska, kyrkslaviska, norska, tyska,

Fälterfarenhet

Totalt-45 månader fälterfarenhet + 1,5 års anställning som arkeolog vid Arkeologikonsult AB.

Undervisning

Lärare:

1. Arkeologiska institutionen Stockholms universitet (vid flera tillfällen under 2007, 2008, 2009).

Department of Archaeology and Museology of Taras Ševčenko Kiev University (September 1996- Juli 2000)

Kurser: Vikingatiden, Medeltiden, Nordens fornhistoria, Östeuropas arkeologi, teoretisk arkeologi och andra undervisning.

Forskningsprojekt vid Stockholms Universitet

1) *Viking- Age Swords of Scandinavia and Eastern Europe. An analysis of the Swedish swords finds and related studies*, 2000; katalogisering avslutat, olika artiklar

2) *Viking Age weapons from the excavations of the Black Earth in Birka* (i samarbete med Professor Björn Ambrosiani, Riksantikvariatsämbetet (2004-2006)

3) *Kyiv Rus` and Scandinavia during 800-1200 AD* (i samarbete med Dr Ingmar Jansson, Arkeologiska institutionen Stockholms Universitet, Dr Volodimir Zotsenko och Dr Mykhajlo Sahajdak, Institute of Archaeology of Ukraine, 1998-2000. katalog samlat, artiklar publicerade).

4) *Catalogue of Scandinavian artefacts from East Europe* (i samarbete med Dr Volodimir Zotsenko och Dr Mykhajlo Sahajdak, Institute of Archaeology of Ukraine och Dr Tamara Pushkina, Moscow State University, 1998-2002; katalog i tryckning).

5) *Kultur och miljöhistoria i nordisk vikingatid och medeltid* . NORFA-projekt (ingår i forskningsgrupp) (2005-2007)

Internationella symposier

- 1).XXI Nordic archaeological conference, Akureyri, Iceland (6 – 9 september 2001).
- 2).“Krig och konflikter i en brytningstid – från bronsålderns heroiska krigare till medeltidens legosoldater”, Björkö, Sweden, (14 – 16 september 2001).

Androshchuk

- 3).Colloque International: La naissance des Etats slaves: état et perspectives des recherches, Collège de France, Paris (26-28 oktober 2006).
- 4).‘Contacts around Baltic during the Viking Age’, Lund (13-15 juni 2007).
5. “Material Markers of Christian Identity in Northern Europe (c.820-c.1200)”, Centre for Mediaeval Studies, University of Bergen (26-28 April 2010).

Utställningar

“Vikingar” Statens Historiska Museum, Stockholm: urval av svärd, populär artikel (februari 2001)
”Vikings in the East”. Statens Historiska Museums utställning i Kiev, Ukraina urval av föremål (februari 2003); Kaliningrad: tolk, deltagandet i konferance (November 2003),
“Olga & Ingegerd – Viking princesses”, Statens Historiska Museum, Stockholm: kontakter, urval av föremål, populära artiklar (Juni 2004)

Publikationer

(Sammanlagt en bok och 35 artiklar publicerade eller lämnade till tryck på engelska, franska, svenska, ryska och ukrainska)

Redaktör

- 1).*Vita Antiqua*. Vol II. Kiev 1999.
- 2).*Cultural interaction between east and west. Archaeology, artefacts and human contacts in northern Europe from Stone Age to Ingmar Jansson*. (in collaboration with Ulf Fransson, Marie Svedin och Sophie Bergerbrant. Srockholm 2007.

Referencer

Docent Ingmar Jansson, Arkeologiska institutionen Stockholms universitet, tel. 018-46 33 13, 070-4002293, ingmar.jansson@ark.su.se
Dr Constantin Zuckerman, Centre d’Histoire et civilisation de Byzance, Collège de France, tel. 33(0) 1 44 27 17 77, constantin.zuckerman@college-de-france
Prof., Dr Oleksij Tolochko, Institute of History of National Academy of Science of Ukraine, Tel. 380(44)572 9601: 380(66)255 5612, otolochk@i.com.ua

Publicerade skrifter

- 1). *The Northmen and Slavs in the Desna river area (Models of cultural interaction in the period of early Middle ages)*. Diss. Kyiv. 1999. 140pp. /Ukr./.
- 2). Essay on Rus': the material text and the model of culture. *Mediavelia Ucrainica: mentality and history of ideas* 1994, vol. 3, 5-16 /Ukr./.
- 3). The big borrows of Chernigov and ways of evolution the monumental burial rite In the Old Rus' retinue culture In Tolochko P.P. (ed.) *Starozhitnosti Pivdennoi Rusi*. Chernigiv: Siverjanska dumka. Pp. 37-40. /Ukr./.
- 4). On the cultural type and ritual features of the chamber - graves in the Southern Rus (on the basis of materials of Kyiv and Chernigiv). *Archeologija* 1994, 4, 115-122 /Ukr./.
- 5). The topography and chronology of the Shestovitsa cemetery, *Archeologija* 1995, 3, 99-105 /Ukr./.
- 6). To the history of the structure of the Desjatinnaja Church. In Tolochko P.P. (ed.) *The Desjatinnaja Virgin Church /Kyiv/. On the Millennium of Dedication*. Kyiv 1996 (with M. Panchenko and M. Kovaljuch). Kiev: ArtEc publishers, 43-46 /Ukr./.
- 7). The shaping of Ancient Rus' culture in the area between the Dnepr and the Desna rivers. Kiev: Taras Shevchenko Kiev University, 1997. 16 p. /Ukr./.
- 8). The Fifth International Conference of Students and Young Investigators. *Archeologija* 1997, 4, 152-153 /Ukr./.
- 9). A contribution to the dating of the Scandinavian oval brooches. *Vita Antiqua* 1999, 1, 89-93 /Rus./.
- 10). Birka in Sweden and its contacts with the East. *Vita Antiqua* 1999, 2, 89-93 /Ukr./.
- 11). Chernigov et Shestovitsa, Birka et Hovgården: le modèle urbain scandinave vu de l'est. *Les Centres russes entre Scandinavie, Byzance et Orient*. Actes du Colloque International tenu au Collège de France en octobre 1997, édités par M. Kazanski, A. Nercessian et C. Zuckerman (Réalités byzantines 7), Paris 2000. Pp. 258-266.
- 12). "Det Stora Svitjod" of Ture J. Arne. *Ant* 4-6, 56-60 /Ukr./
- 13). Gnezdovo, Dnepr water way and Birka's decline In Murashova V.V. (ed.) *Archeologicheskij sbornik. Gnezdovo: 125 let Issledovaniya pamjatnika*. (Trudy Gosudarstvennogo Istoricheskogo muzeja 124). Moskva, 126-135 /Rus./
- 14). Review: Grøn O., Hedeager F., Bennice P. Vikingetidsgavplaser på Langelands. Rudkøbing. Langelands Museum 1994. *Archeologija* 2, 169-171 /Ukr./.
- 15). Kung, makt och krigare – om Birka och liknande platser i Östeuropa in Olausson M. (ed.) *Birkas krigare*. Stockholm 2001, 59-64.
- 16). Har gotländska vikingar offrat vapen i Dnepr-forsarna? *Fornvännen* 97 (2002), 9-14.
- 17). The Hvoshcheva sword. An example of contacts between Britain and Scandinavia in the Late Viking Period *Fornvännen* 98 (2003), 35-43.
- 18). 'To sit on the barrow' (About one symbolic tradition of enthronement In Old Rus' and Scandinavia). Tolochko P.P. (Ed.) *Druzginni starozhitnosti Pivdenno-Shidnoi Evropi 8-10 st*. Chernihiv: Siverjanska dumka., 2003, 1-5 /Ukr./.
- 19). Vikingar och bönder. Några anmärkningar om sociala tolkningarna av svärderna och de långväga kontakterna under vikingatiden. *Current issues in Nordic archaeology. Proceeding of the 21th Conference of Nordic Archaeologists*, 6-9. Sept. 2001, Akureyri, Iceland. Society of Icelandic Archaeologists. Reykjavik 2004, 67-72.

- 20).The Scandinavians and the social topography of Viking Age Kiev. *Ruthenica*, 3, 7-47 /Rus./.
- 21).On the first archaeological find from Shestovica cemetery In Tolochko P.P. (ed.) *Iskorosten' ta slovjanski grady*. Kiev: Korvin-press, 2004, 3-7 /Rus./
- 22).Vikings – the Rus – Varangians. *Olga & Ingegerd – Vikingarfurstinor i öst. Historiska nyheter*. Statens Historiska museet, Specialnummer 2004, 36-39 (Sv & Eng) .
- 23).Scandinavian Christians in Rus'. *Olga & Ingegerd – Vikingarfurstinor i öst. Historiska nyheter*. Statens Historiska museet, Specialnummer 2004, 40-45 (Sv & Eng) .
- 24).The Rus and Varangians in Kiev. *Olga & Ingegerd – Vikingarfurstinor i öst. Historiska nyheter*. Statens Historiska museet, Specialnummer 2004, 46-49 (Sv & Eng) .
- 25).From Ragnar Lodbrok to Vithgautr. On Danish and Swedish contacts of Sambians and Curonians In the early medieval time. *Ladoga I Gleb Lebedev*. Sankt-Peterburg: Nestor-Istoria 2004, 109-139.
- 26).En man i Osebergsgraven? *Fornvännen* 100,115-127.
- 27).Weapons and eastern connections of Birka (with Björn Ambrosiani), in Tolochko P.P. (ed.). *Rus' on the crossing of the world. International influences on the emerging of the Old Rus state in 9th-11th centuries*. Chernihiv: Siverjanska dumka, 2006, 3-16.
- 28).Scandinavian brooch from the Vinnitsa region. *Slavic and Old Russian Art of Jewelry and it's Roots*. The International Conference in Honor of Hali Korzukhina's Centenary. Summarized Reports. St.Petersburg. Publishing House "Nestor-History" SPb IH RAS. 2006, 205-208. (with Ingmar Jansson & Mikhail Potupchik).
- 29).A Find from Lake Hjerminsdø in Denmark and some problems concerning of the manufacturing of Viking Age swords. *Slavic and Old Russian Art of Jewelry and it's Roots*. The International Conference in Honor of Hali Korzukhina's Centenary. Summarized Reports. St.Petersburg. Publishing House "Nestor-History" SPb IH RAS. 2006, 211-213.
- 30).Rural Vikings and Viking Helgö. *Cultural interaction between east and west. Archaeology, artefacts and human contacts in northern Europe from Stone Age to Ingmar Jansson*. Fransson U., Svedin M., Bergerbrant S., Androshchuk F. (Eds.). *Cultural interaction between east and west. Archaeology, artefacts and human contacts in northern Europe*. Stockholm studies in Archaeology 44. Stockholm 2007.
- 31).The Vikings in the East. *The Viking World*. Ed. by Stefan Brink & Neil Price. Routledge. 2008., 517-542.
- 32). On Biblical and other literal parallels of Prince Vladimir Vasilkovich's disease, *Ruthenica*, 6, 2007. (with Anna Källström) /Rus./.
- 33).To the history of contacts between Sweden and Kiev Rus' in 11th-12th century. *Dneslovo*. Kiev 2008, 100-112 /Rus./.
- 34).The place of Dereva and Volhynia in Norse–Slav relations in the 9th to 11th centuries. *Situne Dei* 2009, 7-20.
- 35). Swords and Some Problems of the Chronology of Viking Period. *Kraeugolnyj kamen. Archeologija, istorija, iskusstvo, kultura Rossii I sopredelnych starn. Tom 1. Sankt-Peterburg-Moskva*. 2009, 71-93 /Rus./.
- 36).The Gift to Men and the Gift to the Gods: Weapon Sacrifices and the Circulation of Swords in Viking Age Society. *Current Swedish archaeology*. Berlin., 2009 - in press.
- 37).Byzantium and Viking World. Copanagen., 2010 - in press.
- 38).Swords and Social Aspects of Weaponry in Viking Age societies. Stockholm., 2010 – in press.

Forskningsmedel

Berit Wallenberg stiftelse 57 000 (2010) för projektet ”Nordborna i Kiev och Södra Rus': assimilation eller kulturell anpassning?”.

Berit Wallenberg stiftelse, 50 000 (2010) tryckningsbidrag för ”Swords and Social Aspects of Weaponry in Viking Age Societies”.

Kungliga Vitterhetsakademien, 110 000 SEK (2009) för projektet ”Vägen till Bysans: kontakterna mellan Medelhavsvärlden och Norden ca 900-1100 utifrån arkeologiska källor”.

Stiftelsen Konung Gustaf VI Adolfs fond för svenska kultur 40 000 SEK (2008). Tryckningsbidrag.

Berit Wallenberg stiftelse för förberedning av manuskript ”Nordorna i Kievsriket”, 70 000 SEK (2007).

Kungliga Vitterhetsakademien, 70 000 SEK (2005). Tryckningsbidrag.

Åke Wiberg stiftelse 100 000 SEK (2005; 2006) för komplettering av ”Catalogue of the Viking Age swords from Sweden”.

Helge Axelsson stiftelse för förberedning av manuskript om vikingatida vapen från Birkas Svarta jorden 30 000 SEK (2004).

Berit Wallenberg stiftelse för komplettering av ”Catalogue of the Viking Age swords from Sweden” 40 000 SEK (2003).

Kungliga Vitterhetsakademien för röntgenanalys av vikingatida svärd 4000 SEK (2003).

Berit Wallenberg stiftelse för komplettering av ”Catalogue of the Viking Age swords from Sweden” 66 000 SEK (2003).

Berit Wallenberg stiftelse för insamling och röntgenanalys av vikingatida svärd från Sverige 60 000 SEK (2002).

Berit Wallenberg stiftelse för insamling och röntgenanalys av vikingatida svärd från Sverige, resor till Danmark och Norge 60 000 SEK (2001).

Kungliga Vitterhetsakademien, resa till Island, 9000 SEK (2001).

Svenska institutet, insamling av materialet till ”Catalogue of the Viking Age from Sweden” 132 000 SEK (2000-2001).

Kungliga Vitterhetsakademien, 2 månaders uppehålle på Birka och resa till Gotland 15000 SEK (1998).